

Trzy żony Józefa Kajetana Ossolińskiego h. Topór.

Herbu „Topór”. Pieczętował się ród Ossolińskich. Prawdopodobnie pochodził około 1006 roku.

Józef Kajetan Ossoliński herbu „Topór” (około 1758–1834). Starosta sandomierski, kasztelan podlaski, senator Królestwa Polskiego, kolekcjoner i właściciel publicznej galerii obrazów.

Kasper Niesiecki podaje opis godła i klejnotu:

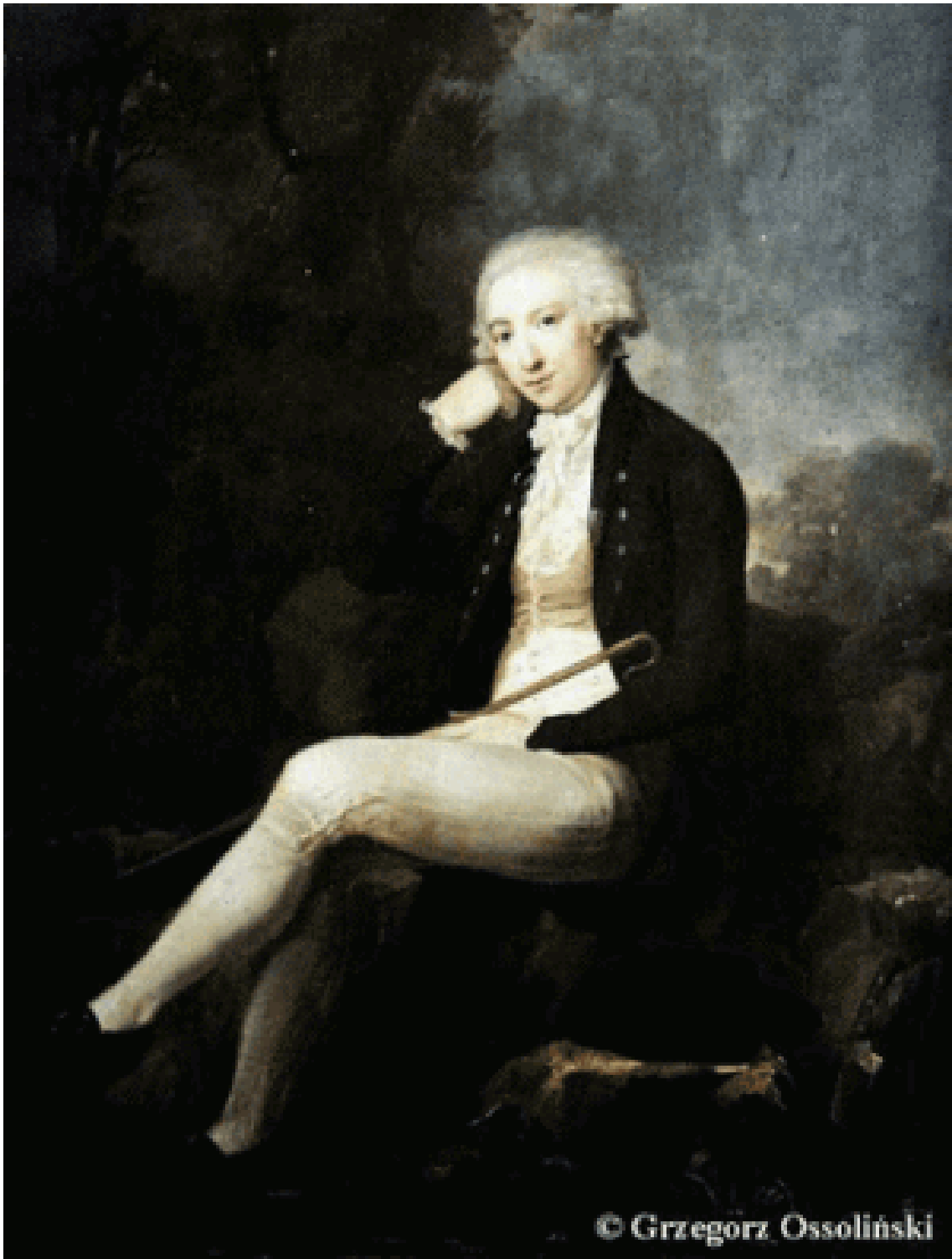
„Topór biały powinien być w czerwonym polu, ostrzem w lewą tarczy obrócony. Na hełmie takież topór, tylko, że ostrzem trochę nachylony ku ziemi, jakby końcem utkwiony w koronie.”

Bartosz Paprocki podaje taką oto opowieść o legendarnym początku herbu;

„Jadąc w lowy, Lech Czarny zabłądził z przygody, Trafił po tym do młyna nie na Łowy; Nie słuchał gospodarza, gdy siąść za stół kazał, Za co mu się i srogim i przykrym pokazał, Trąciwszy go za szyję rzekł: słuchaj starszego, Tego po tym nauczysz u siebie drugiego: Siadł on zacny Monarcha, a iż dał przyczynę, Poczł żartem omawiać one swoje winę, Młynarz pana nie znając, dość hojnie częstował, Nazajutrz odprowadził, ktemu udarował. Prosił też na cześć Leszek młynarza onego, Myślił jakby mu oddać one srogość jego, Ale młynarz dowcipny był na to ostrożny, Wszystko z trzaskiem uczynił, co kazał pan możny, Widząc bacznego monarcha w nim roztropność wielką, I uczciwą przezpieczność, także godność wszelką, Uczynił swym rycerzem, hojnie udarował, I tym herbem z potomki wiecznie pieczętował”.

Herb pochodził z okresu Dynastii Piastów. Oznaczał dokonanie czynu wojennego. Ród Ossolińskich występował dość często na ziemi krakowskiej, lubelskiej, sandomierskiej oraz na Mazowszu. Pieczętowało się nim 285 rodów nobilitowanych. Przypominam, że prawidłowo określenie stron herbu czy godła należy stać za tarczą herbową (godłem) a nie przed nią. Przypomnę też, że w

polskiej heraldyce nie istniały żadne tytuły i rangi poza tytułem szlacheckim. Istniała ogólnie przyjęta zasada (powiedzenie) – „szlachcic na zagrodzie równy wojewodzie”. Dlatego – tytuły między innymi jak hrabiowie, baronowie i tym podobne były z obcego nadania, a nie polskie. Należy o tym pamiętać.

Józef Kajetan Ossoliński
Muzeum w Wilanowie.

Jego dziadkiem był kasztelan gostyński Jan Stanisław Ossoliński (1689 - 1770). Syn Aleksandra Macieja (zmarł w 1804 r. w Rudce) był miecznikiem wielkim koronnym, starostą sokołowskim drohickim, sulejowskim i Benedykty Antoniny (1735 – 1778), córki U. F. de Löwendala,

marszałka Francji, i Barbary z Szembeków. Miał rodzeństwo: Annę (1759 – 1843) i Jana Onufrego (1760 – 1812). Otrzymał staranne wykształcenie razem z bratem.

Jan Onufry brat Józefa Kajetana.

Józef Kajetan w dzieciństwie uczęszczał do znanej warszawskiej uczelni Collegium Nobilium. Od r. 1771 pod kierunkiem studiował u prywatnego nauczyciela, pijara Adolfa Bartłomieja Kamieńskiego, potem w domu (od r. 1775) pod kierunkiem ks. Fabiana Turkowskiego. Można przypuścić, że podobnie jak brat podróżował w towarzystwie ks. Turkowskiego po krajach Europy zachodniej, może przypuszczać, że część podróży odbyli razem z bratem w roku 1779). Mając zaledwie 16 lat obejmuje w dniu 21 lipca 1774 roku bogate starostwo sandomierskie, które zapewniło mu po osiągnięciu pełnoletniości stałe dochody. Takie intratne stanowisko zawdzięczał wpływowemu ojcu Aleksandrowi. Od r. 1774 stanowisko odstąpił mu kuzyn Józef Salezy. W roku 1775 Józef Kajetan powraca z warszawskiego Collegium Nobilium do rodzinnego domu do Wyszkowa k/Siedlec. Dalszą edukację prowadzi wspomniany wcześniej ksiądz Fabian Turkowski. W roku 1780 Józef Kajetan został posłem na sejm z woj. podlaskiego (ziemi drohickiej). Był dziedzicem dóbr Rudka, Starej Wsi i Czerniakowa (dzielnica Warszawy) W 1780 roku wybrany został na posła ziemi drohickiej.

Ze związku małżeńskiego starosty drohickiego Aleksandra Ossolińskiego i jego drugiej żony Benedykty Antoniny de Lowendal urodził się w 1758 roku Józef Kajetan , Anna 1759 – 1843 i Jan Onufry 1760 – 1812.

Rozwody w sferach arystokratycznych „były wtedy zjawiskiem nader częstym „. Przykładem tych zachowań może być Ossoliński.

Ślub pierwszej żony Teresy z *Rafałowiczów primo voto* Miączyńskiej z Miączyna i Józefa Kajetana Ossolińskiego.

h. „Suchekomnaty” - Miączyńskich

h. „Topór” – Ossolińskich

Polski herb szlachecki.

(Inne nazwy i zawołania: Gołekomnaty, Komnaty, Kownaty, Suche Komnaty, Suchekomnaty)

W polu czerwonym róg myśliwski czarny w pas o dwóch strefach, ustniku i wylocie złotym, z takimże sznurem zwinętym, na którym krzyż złoty. W klejnocie, nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Powstanie herbu datuje się od 1241 do 1243 roku. Najstarszy zapis sądowy pochodzi z roku 1416.

Teodor Chrząński w *Tablicach odmian herbowych* podaje, że z podkową srebrną pod rogiem.

Nie są znane pieczęcie średniowieczne z tym herbem.

Według legendy rycerz z rodu trzech trąb jako hetman księcia Mazowieckiego przyjąć miał zasłużonego w walce z Prusakami męża do swego herbu, ale dał mu tylko jedną trąbę i krzyż.

Pieczętują się tym herbem: Bejner, Beyner, Białostocki, Bogdanowicz, Bogdański, Bleszyński, Bogorski, Bogurski, Brucki-Stempkowski, Buchorn, Chrzanowski, Danowski, Dąbnicki, Dąbrowski, Drabowicz, Dramiński, Dramnicki, Drąbiński, Dylík, Gęsicki, Głębocki, Grocholski, Grodzanowski,

Gutowski, Hamszej, Homszej, Horodelski, Jabłoński, Kaczyński, Kanka, Kaznowski, Kilowski, Klimaszewski, Komnacki, Kordzikowski, Kosiński, Kossowski, Kotowicz-Obłoczyński, Kownacki, Koziaradzki, Lewański, Lipiński, Łomiński, Łomnicki, Martynowicz, Miączyński, Milanowski, Miłanowski, Niewodowski, Nikłasz, Obłaczyński, Obłoczyski, Obłoczyński, Obrycki, Owłoczyński, Owłuczyski, Pawłowicz, Pęczkowski, Pieńkowski, Pietraszewski, Pinkowski, Ropelewski, Ropelowski, Rusanowski, Russanowski, Rydzewski, Rytel, Ryttel, Rzepnicki, Rzepny, Sabatowski, Sawicki, Sędzinko, Skalski, Skawski, Slendziński, Słowikowski, Smidowicz, Snitko, Sopota, Soroka, Soroko, Stanisławowicz, Stejmowski, Stempkowski, Stępkowski, Stępokowski, Suchekomnacki, Ślodziński, Terlikowski, Tłoczyński, Toczikowski, Toczkowski, Trenczyński, Tuczowski, Uhrowiecki, Uhrowski, Urowiecki, Wajdyło, Wojdyło, Wojdyło, Zakrzewski, Żarowski, Żyła.

Kajetan Jan Aleksander Miączyński z Miączyzna herbu Suchekomnaty hrabia (urodzony 5 stycznia 1754 (1751) zmarł 26 listopada 1801 roku w Żytomierzu), syn Antoniego Miączyńskiego oraz księżnej Doroty Woronieckiej, brat Józef Miączyński (1743-1793) generał. Kajetan Aleksander Jan poślubił Teresę Teodorę Miączyńską ¹ (urodzoną 1749 a zmarłą 1843) z domu Rafałowiczównę i Tekli Jabłonowskiej rozwiedzioną w r. 1792 z Kajetanem Miączyńskim, z którym miała Stanisława Adama (1780 – 1845) i Aleksander (1796 – 1851) oraz dwie córki: Konstancja (1782 -1864), Aleksandra Zofia (1789 – 1820).

Portret Józefa Kajetana oraz Teresy, przypisywany był J. L. Davidowi ².

Teresa z Rafałowiczów primo voto Miączyńska.

¹ Znajomość, zauroczenie a w końcu szalona miłość Teresy Miączyńskiej z Rafałowiczów i Józefa Kajetanem była nader osobliwa. Obfitowała w wiele ciekawych zdarzeń. Wystarczy wspomnieć o jednym z nich, otóż w 1802 roku Józef Kajetan Ossoliński nabył od Teresy Miączyńskiej z Rafałowiczów dom „Pod Białym Orłem”, w Warszawie z przeznaczeniem na siedzibę galerii zgromadzonych przez siebie kolekcji obrazów. Teresa wyżej wspomniany dom nabyła od znanego bankiera Karola Schlta. Jeżeli będzie taka możliwość to w jednym z odcinków opowiadających o historii Rejowca przybliżę państwu tą fascynującą miłość Teresy i Józefa Kajetana.

² Zaginął, reprodukcja w: A. Sokołowski. „Dzieje porozbiorowe narodu polskiego”. Wydanie 1904r.

Drugi ślub Józefa Kajetana Ossolińskiego i Marii Barbary z Zaleskich w roku 1781.

*Herbu „Topór”. Pieczętował się ród Ossolińskich
Rok powstania prawdopodobnie około 1006*

*Herb „Lubicz” - pieczętowała się
Maria Barbara z Zaleskich*

Pierwsze wzmianki o tym herbie pochodzą z roku 1495. Jest to herb z grupy tzw. „**herbów własnych**”, .Oznacza to, że nazwa herbu jest identyczna z nazwiskiem i przeważnie herb należy do jednej rodziny.

Pole herbowe – w tarczy koloru niebieskiego.
Godło - podkowa z ocelami do dołu i krzyżem w środku, nad barkiem krzyż.

Wszystko koloru srebrnego.

Helm, turniejowy - srebrny

Korona szlachecka – złota z trzema strusimi piórami srebrnego koloru.

Klejnotu, brak .

Maria Barbara z Zaleskich urodzona 1760 a zmarła 1813. i spoczęła w krypcie kościoła w Turośni Kościelnej.

Józef Kajetan Ossoliński urodzony 1758 roku a zmarł w Warszawie 15 kwietnia 1834. Pochowany został w swych dobrach podlaskich, w rodzinnej krypcie kościoła w Wyszkowie koło Siedlec.

Józef Kajetan był żonaty z Marią Barbarą z Zaleskich, podkomorzanką nurską, młodszą od siebie o dwa lata mającą 23 lata, córkę generała Piotra Zaleskiego. Rodzina Marii Barbary należała do starej podlaskiej szlachty. Wniosła mu w posagu między innymi takie majątki jak: Grodzisk, Siemiony, Turośń Kościelną k/Białegostoku oraz Rejowiec, który odziedziczyła po stryju Wiktorynie Janie

Zaleskim staroście boreckim. W tym też okresie młode małżeństwo zamieszkało na stałe w majątku Rudka przekazany Józefowi Kajetanowi przez jego ojca. W roku 1782 zostaje posłem z województwa sandomierskiego. W tym samym roku otrzymuje Order Świętego Stanisława. Na początku lat 90-tych XVIII wieku w Rejowcu małżonkowie rozpoczynają budowę nowej siedziby- dworu oraz (początek budowy) 1796r. cerkiew unicką. Aby rozstrzygnąć ten dylemat należy prześledzić historię siedziby na tle dziejów właścicieli dóbr Rejowiec. Sprawą otwartą a zarazem wielce zagadkową jest pytanie gdzie dotychczas właściciele dóbr Rejowiec mieszkali i jak wyglądała ich siedziba. Poszlaki³ wskazują na teren na, którym stoi tzw. „Pałac Ossolińskich”, *(moim skromnym zdaniem na taką nazwę nie zasługuje. W dalszej części postaram się to uzasadnić.)*

W dniu 19 kwietnia 1796 roku w Chełmie Wiktoryn Jan Zaleski sporządził testament na mocy, którego dziedziczy majątek po nim bratanica Maria Barbara generała Piotra Zaleskiego podkomorzego nurskiego.

Po przystąpieniu króla do Targowicy Józef Kajetan wspólnie z kilkoma posłami z Podlasia złożył w 1792 roku akces do konfederacji. Następnie wspierał materialnie powstanie kościuszkowskie, a po jego upadku i zniknięciu Rzeczypospolitej z areny europejskiej wycofał się z jakiegokolwiek działalności politycznej. Powrócił do polityki dopiero po rozwiązaniu Księstwa Warszawskiego angażując się w prace przygotowujące powstanie Królestwa Polskiego. Wykupił od Ledóchowskich rodzinny Ossolin, niestety jednak już bez renesansowego zamku fundacji kanclerza Jerzego Ossolińskiego, który zburzyli Ledóchowscy.

Około roku 1800 (prawdopodobnie) Józef Kajetan i jego żona Maria Barbara z Zaleskich rozwiedli się. Nie są znane powody ich rozstania. W pamiętnikach z tamtej epoki brak jest jakichkolwiek wzmianek. Po rozwodzie Maria Barbara z Zaleskich Ossolińska wraz z Konstancją Marianną Apolonią zamieszkała w Rejowcu, natomiast Józef Kajetan z dziesięcioletnim synem Wiktorem Maksymilianem osiadł się w Rudce. Wychowaniem Wiktora Maksymiliana zajmowała się siostra Józefa Kajetana Anna Krasieńska z Ossolińskich z Radziejowic.

Konstancja Marianna Apolonia urodzona w Rudce po rozwodzie rodziców zamieszkała wspólnie z matką w majątku Rejowiec.

Józef Kajetan posłował z woj. sandomierskiego na sejm 1782 r.; dn. 10 X stanął na czele delegacji oznajmiającej królowi o obraniu marszałka sejmowego. Tego roku otrzymał też Order Św. Stanisława. Podobno prowadził dziennik, który był przechowywany w Peczarze u Potockich, lecz o dalszych losach rękopisu nie wiadomo.

Po jego śmierci Józefa Kajetana galeria wystawiona została na licytację i uległa rozproszeniu.

Dzieci małżonków Mari Barbary i Józefa Kajetana Ossolińskich.

Z tego małżeństwa Józef Kajetan i Marianna Barbara mieli **Konstancję Mariannę Apolonię** oraz **Wiktora Maksymiliana** .

³ W trakcie prac zabezpieczających fundamenty pałacu natrafiono na nadpalone resztki bali podwalinowych. To znalezisko może sugerować, że obecny pałac został zbudowany na miejscu dawnej siedziby, która uległa spaleni. Być może był tu dwór Rejów lub Rzewuskich. Do tych czas nie odnaleziono śladów ich domów. W zachowanych zbiorach archiwalnych z tego okresu brak wzmianek o siedzibie Reja w Rejowcu.

Konstancja Marianna Apolonia
Autor Francois Gerard.

Wiktor Maksymilian
Muzeum we Wrocławiu.

Konstancja Marianna Apolonia. (Urodzona w 1783r. w Rudce a zmarła 7 grudnia 1868r.)

W Rudce urodziło się pierwsze dziecko Józefa Kajetana i Marii Barbary - Konstancja Marianna Apolonia. Z myślą o swej córce Konstancji Marianny Apolonii rozpoczął pod koniec XVIII wieku w dobrach Rejowiec budowę okazałego klasycystycznego założenia pałacowo-parkowego. Dobra te przeznaczył na posag dla Konstancji Marianny Apolonii. Konstancja Marianna Apolonia słynęła ze swej urody znana była również ze swych licznych romansów. Miedzy innymi jej wielką miłością był S. Krzyżanowski, jeden z przywódców towarzystwa patriotycznego.

Zamieszkali oni w Rejowcu, jednak małżeństwo to nie należało do udanych. Szczęście małżeńskie Józefa Kajetana i Marii Barbary było pozorne. Z biegiem lat narastają nieporozumienia. Małżonkowie przeżywają poważny kryzys. Po 21 latach małżeństwo się rozpada. Około 1800 roku rozwiedli się, nie są znane powody rozstania małżonków. W pamiętnikach z tamtej epoki brak jest jakichkolwiek wzmianek. Miał też Rudkę pod Białymstokiem, w której po rozwodzie z drugą żoną mieszkał razem z synem, oraz Wyszaków, Starawieś i Czerniaków pod Warszawą.

Maria Barbara z Zaleskich rozgoryczona i załamana pozostaje wraz z córką Konstancją Marią Apolonią w Rejowcu. Na pewien czas przerywają budowę nowego domu. Z myślą o swej córce Konstancji Marianny Apolonii rozpoczął pod koniec XVIII wieku w dobrach Rejowiec budowę okazałego klasycystycznego założenia pałacowo-parkowego. Dobra te przeznaczył na posag dla Konstancji Marianny Apolonii. Józef Kajetan Ossoliński podobnie jak wielu innych arystokratów ówczesnej Rzeczypospolitej był znawcą i koneserem sztuki. W katalogu z tej galerii wymieniono 438 obrazów. Ówczesni korespondenci określali ją, jako muzeum sztuk pięknych. Szczególną opieką otoczył malarza Wincentego Kasprzyckiego. W 1796 roku wybudował kościół w Rudce, który wyposażył w obrazy. Zachowały się tam do dziś obrazy: Matki Boskiej z Dzieciątkiem, Św. Rocha, Antoniego Padewskiego, "Ucieczkę do Egiptu".

Analogia dat budowy tych świątyń skłania do postawienia hipotezy, że obrazy w naszej świątyni parafialnej pochodzą prawdopodobnie z kolekcji Józefa Kajetana.

Wiktor Maksymilian Ossoliński. (Urodzony w Rudce w 1790 roku a zmarły w Rudce w 27.09.1860 roku).

Jedyny brat Konstancji to wspomniany Wiktor Ossoliński, znany ze sknerstwa właściciel Czerniakowa pod Warszawą. Był oficerem **armii** napoleońskiej. Później jako członek Towarzystwa Patriotycznego został uwięziony przez władze carskie i przebywał w więzieniu od 1825 do 1829 r. Podobnie jak ojciec rozwiódł się ze swą pierwszą żoną Zofią z domu Chodkiewiczówną.

matki w jej majątku w Rejowcu. Jedyny brat Konstancji to wspomniany Wiktor Ossoliński, znany ze sknerstwa właściciel Czerniakowa pod Warszawą. Był oficerem armii napoleońskiej. Później jako członek Towarzystwa Patriotycznego został uwięziony przez władze carskie i przebywał w więzieniu od 1825 do 1829 r. Podobnie jak ojciec rozwiódł się ze swą pierwszą żoną Zofią z domu Chodkiewiczówną.

W 1802 roku Józef Kajetan wyjeżdża z dziesięcioletnim synem Wiktorem Maksymilianem z Rejowca. Mieszkają w Rudce pod Białymstokiem. W roku 1790 przychodzi na świat w rodzinnym majątku Rudka dziecko Józefa Kajetana i Marii Barbary z Zaleskich syn Wiktor Maksymilian. W październiku tegoż roku w Rudce odbył się chrzest Wiktora Maksymiliana, oraz drugi chrzest, odnowiony, Konstancji Marianny Apolonii. Ceremonii chrztu dzieci nadano wówczas nadzwyczaj uroczystą oprawę.

Wychowaniem Wiktora Maksymiliana zajmowała się siostra Józefa Kajetana Anna Krasieńska z Ossolińskich z Radziejowic Wiktor Maksymilian urodzony w Rudce w 1790 roku zmarły w Rudce w 1860 roku, syn Józefa Kajetana, dziedzic Rudki, Ossolina, Czerniakowa i pałacu na „Tłumackiem” w Warszawie. Wiktor Maksymilian od 1822 roku zasiadał w senacie Królestwa Polskiego, jako senator-kasztelan, jednak po dwóch latach zrezygnował z tej godności.

Po roku 1831 dobra rudzkie będące głównym majątkiem Józefa Kajetana zostały skonfiskowane przez władze Rosji, jako kara za udział Wiktora Maksymiliana w Powstaniu Listopadowym.

Wiktor Maksymilian w chwili swej śmierci był jednym z ostatnich męskich potomkiem reprezentowanej przez siebie arystokratycznej linii rodu.

Wiktor Maksymilian ożenił się z Zofią Chodkiewicz z Młynowa na Wołyniu. Małżeństwo to nie było udane i wkrótce po urodzeniu w 1822 roku córki Wandy, Zofia wyjechała do rodzinnego Młynow. Wanda wydana została za Tomasza Potockiego, a po jego śmierci w 1861 roku za Stanisława Jabłonowskiego. Zmarła w 1907 roku w Krakowie i pochowana została, jako ostatnia z rodu Ossolińskich w grobowcu rodziny Potockich na cmentarzu Rakowickim w Krakowie. Wiktor Maksymilian urodzony w Rudce w 1790 roku zmarły w miejscowości Rudka w 1860 roku, syn Józefa Kajetana, dziedzic Rudki, Ossolina, Czerniakowa i pałacu na „Tłumackiem” w Warszawie.

Wiktor Maksymilian ożenił się z Zofią Chodkiewicz z Młynowa na Wołyniu, jednak małżeństwo to nie było udane i wkrótce po urodzeniu w 1822 roku córki Wandy, Wanda wydana została za Tomasza Potockiego, a po jego śmierci w 1861 roku za Stanisława Jabłonowskiego. Zmarła w 1907 roku w Krakowie i pochowana została, jako ostatnia z rodu Ossolińskich w grobowcu rodziny Potockich na cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

Wiktor Maksymilian Ossoliński w chwili śmierci był jednym z ostatnich męskich potomków reprezentowanej przez siebie arystokratycznej linii rodu. Urodzony w Rudce w 1790 roku a zmarły w 1860 roku.

W październiku tegoż roku w Rudce odbył się chrzest Wiktora Maksymiliana, oraz drugi chrzest, odnowiony, córki Konstancji. Ceremonii chrztu dzieci nadano wówczas nadzwyczaj uroczystą

oprawę.

Wiktor Maksymilian po rozwodzie w 1802 roku, poślubił Katarzynę Grabięńską (ur. 1780 r.) i miał z nią syna Wojciecha Grzegorza Ossolińskiego (1796-1842) Małżeństwo to nie było udane i wkrótce po urodzeniu w 1822 roku Wandy rozeszli się. Zofia wyjechała do rodzinnego Młynowa.

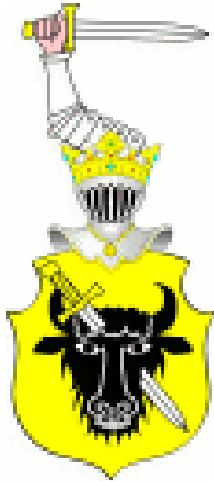
Zofia z Chodkiewiczów Ossolińska (1800[?]-1871).

Wanda wydana została za Tomasza Potockiego, a po jego śmierci w 1861 roku za Stanisława Jabłonowskiego. Zmarła w 1907 roku w Krakowie i pochowana została, jako ostatnia z rodu Ossolińskich w grobowcu rodziny Potockich na cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

O. żonaty był z Zofią z Chodkiewiczów, cenioną ówczesnie malarką kompozycji kwiatowych, uczennicą Franciszka Brudera. Małżeństwo nie było udane i Zofia wróciła do rodzinnego Młynowa. O. pozostawił z tego związku córkę Wandę, żonę Tomasza Potockiego (zm. 1861), 2. v. Stanisława Jabłonowskiego (zob.).

Trzeci ślub Józefa Kajetana Ossolińskiego h. Topór i Katarzyny Grabięńskiej.

Dziadek - Józef Grabiński z Grabina h. Pomian (1680 – 1753), ożeniony z Teresą Wolską (1680). Mieli dzieci: Michała (1716-1797), Annę (po mężu Szaniawska h. Junosza) (1724-1788) oraz Wojciecha (1720 – 1786 w wieku około 66 lat), który był ożeniony z Karoliną Małachowską h. Nałęcz urodzonej w roku 1740.

h. „Pomian” (Proporczyk) Wojciech Grabiński

h. „Nałęcz” Karolina Małachowska

Parę słów o herbie „Pomian”

Polski herb szlachecki, noszący zawołania *Nowiny* i *Pomian*. Występował głównie w ziemiach poznańskiej i sandomierskiej. W ramach unii horodelskiej przeniesiony na Litwę. Według Legendy herbowej wywodzi się on z herbu Wieniawa. **Pomian** - *Bawolągłowa, Pierścina, Perstina, Poman, Pomianowicz, Proporczyk*. Spośród około 450 rodów używających Pomiana najbardziej zasłużoną rodziną byli Łubieńscy. Nie należy mylić z Pomianem herbu Bawola Głowa, osobnego herbu noszącego nazwę będącą jednocześnie jedną z nazw obocznych Pomiana. W polu złotym żubrza głowa czarna mieczem pomiędzy rogami w skos przebita. Klejnot: ramię zbrojne z mieczem. Pomian. Za znak ma głowę żubrza czarną, w polu woskowym (żółtym), nagim mieczem błyszczącym przebitą; w godle (zawarta) rodowa hańba, odjęte koło z nozdrzy zwisające. Jest również klejnot jeden (identyczny) z klejnotem głównym Żubrza głowa czyli Wieniawa, mającym koło z nozdrzy zwisające, (...).

Pomijan. Quod pro insigi defert caput Zubronis nigrum, in campo ceruleo, gladio vibrato nudo transverberatum; in signum genealogie confusionis, circulo in naribus dependente sibi ablato. Erat enim clenodium vnum cum clenodio principali Zubrza głowa seu Vienijawa, habens circulum de naribus pendentem, (...).

Jaki podał Kasper Niesiecki, uwzględnił szczegół w postaci kółka w nozdrzach i klejnot. Żubrza głowa czarna w polu złotym, bez kółka, miecz przez nią z góry na dół, od prawego rogu niby w niej zatopiony, tak jednak, że koniec jego na dole dobrze widać. W hełmie ręka zbrojna z gołym mieczem. Kształt i barwy herbu ulegały znaczącym modyfikacjom przez lata. W wersji pierwotnej, w klejnocie widniało samo godło (*klejnot tautologiczny*), ponadto na przestrzeni wieków zmieniało się ułożenie miecza. Zachowały się dwie pieczęcie przedstawiające znak własnościowo-rozpoznawczy Pomianów, używany przed przyjęciem przez nich herbu. Podług Piekosińskiego najstarsza

pieczęć pochodzi z 1306 roku (kasztelana kruszwickiego Chebdy). Inne wczesne pieczęcie z Pomianem należały do: Mikołaja kasztelana kowalskiego (1430), Andrzeja (Andruszki) Sakowicza (zachowana na akcie rozejmu w Czartorysku z 1431), Piotra Sakowicza ziemianina litewskiego (1432), Dowgierda wojewody wileńskiego (1433), Jaranda z Brudzewa dziedzica na Dąbrówce, wojewody inowrocławskiego (1435), Jana z Grabi kasztelana spicymirskiego (1442). Szymański wymienia dodatkowo pieczęcie Mikołaja z Niewiesza (1433), Jaranda z Brudzewa (1466), Mikołaja z Brudzewa (1479); Semkowicz - pieczęć Saka (Sakowicza) z aktu unii grodzieńskiej z 15 października 1432, Andruszki Sakowicza przy akcie unii trockiej z 1434 i Bohdana Andruszkowicza Sakowicza, namiestnika braclawskiego, marszałka królewskiego z 1474. Najstarsza zachowana wzmianka w dokumentach sądowych pochodzi z 1402: "...de Poman duobus". Wszystkie zapiski XV-wieczne używają nazwy *Pomian*, bądź *Pomianowie*. Aktem unii horodelskiej herb Pomian został przeniesiony na Litwę. Legenda przytaczana między innymi przez Niesieckiego za Janem Długoszem, mówi:

Lastek Hebda z Grabia, brata swego rodzzonego Jaranda, dziekana Gnieźnińskiego zabił o to, że go często o nieprzystojne życie strofował, działo się to według nich we wsi Lubania, za który excess, krom inszej kary, i tę na sobie bratobójca wyniósł, że z herbu Wieniawa, którym się z przodków swoich pieczętował, kołko zdjęto, a miecz przez głowę, tym kształtem jako widzisz, nadano, i herb sam nazwany Pomian, niby Pomni nań, czyli raczej od pomieniania za herb Wieniawa (...)

Opowiada się, że herb Pomian nadano jednemu z z Wieniawitów w nagrodę za zabicie przed księciem na łowach mieczem żubra. Inny wariant mówi znów o zabiciu żubra na rzymskich igrzyskach. Oba te warianty znane są już w legendzie Wieniawitów.

Według opinii Józefa Szymańskiego z *Herbarza średniowiecznego rycerstwa polskiego*, *Pomian* jest nazwą i zawołaniem imionowym, mającym odniesienie w nazwie osobowej. Przypuszczenie, że *Pomian* może oznaczać *hasło*, *godło*. Pełna lista herbowych nie jest dziś możliwa do odtworzenia, także ze względu na zniszczenie i zaginięcie wielu akt i dokumentów w czasie II wojny światowej (m.in. w czasie powstania warszawskiego w 1944 spłonęło ponad 90% zasobu Archiwum Głównego w Warszawie, gdzie przechowywana była większość dokumentów staropolskich) *Pomiana* używało kilka rodzin pochodzenia obcego, m.in. tatarskiego i ormiańskiego. Istniało kilkadziesiąt odmian herbu *Pomian*, powstałych na skutek takich zjawisk jak zniekształcanie rysunków, tworzenie nowych herbów na potrzeby adopcji i udostojnienia. Część z nich była tylko wariantami barw lub drobnych szczegółów rysunku.

Po rozwodzie w 1802 roku, Józef Kajetan Ossoliński poślubił Katarzynę Grabięską (1760-1827) i miał z nią syna Wojciecha Grzegorza Ossolińskiego (1796-1842).

Herb Ossolińskich z koroną rangową ⁴.

*Herb Topór nowego wzoru już z koroną rangową.
(Prawdopodobnie pochodzi z drzwi karocy)*

Posiadał tytuł hrabiowski, co zostało potwierdzone specjalnym dokumentem, który został mu uroczyście wręczony w Berlinie dnia 15 listopada 1805 roku. W związku z powyższym przysługiwała mu tzw. korona rangowa, która zastąpiła polską koronę szlachecką ⁵.

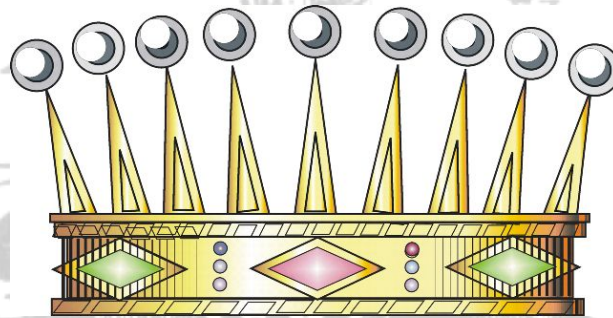
⁴ **Korona rangowa** – element herbu rycerskiego i szlacheckiego. Umieszczana pierwotnie zwykle na hełmie jest jedną z heraldycznych oznak godności. Początkowo w XII – XIV w. korona umieszczana była tylko nad herbami królów i książąt. Później także nad herbami pozostałej arystokracji i zwykłej szlachty. Od końca XVI wieku najczęściej umieszczana bezpośrednio nad tarczą, zaś hełmy z klejnotami były umieszczane powyżej, bądź pomijane. W przypadku koron zamkniętych, mitry lub korony królewskiej, hełmy powyżej korony nie były umieszczane. W heraldyce napoleońskiej zamiast koron rangowych wprowadzono czapki (birety), zbliżone nieco wyglądem do mitry książęcej. Może ozdabiać jedynie herby nadane przez udzielnego monarchę. W heraldyce polskiej, w przeciwieństwie do zasad heraldycznych wielu innych krajów stanowi, umieszczana na hełmie, konieczny element herbu

⁵ W heraldyce szlachty polskiej obowiązywała zasada równości nobilitowanych. Tą równość oddaje stare porzekadło -, szlachcic na zagrodzie równy wojewodzie ,, .

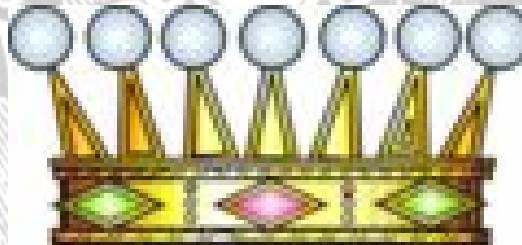
Korona używana w herbach szlachty polskiej.

Kładzono ją bezpośrednio na tarczy zamiast dotychczasowego hełmu turniejowego. Tak kładziona korona określała pozycję społeczną posiadacza herbu w przeciwieństwie do symboliki polskiej korony szlacheckiej. Koronę wyposażono we właściwe oznaki hierarchiczne. Józef Kajetan Ossoliński miał tytułu hrabiego, czyli musiał posiadać dziewięć pałek zakończonych perłami widzianymi z przodu.

Korona hrabiowska najpowszechniejsza.

Natomiast tytuł barona uwzględniał posiadanie siedem pałek zakończonych perłami widzianymi z przodu.

Najpopularniejsza korona barona.

Przydałby się oddzielny wywód na tematy związane z heraldyką. Ale to przy innej okazji.